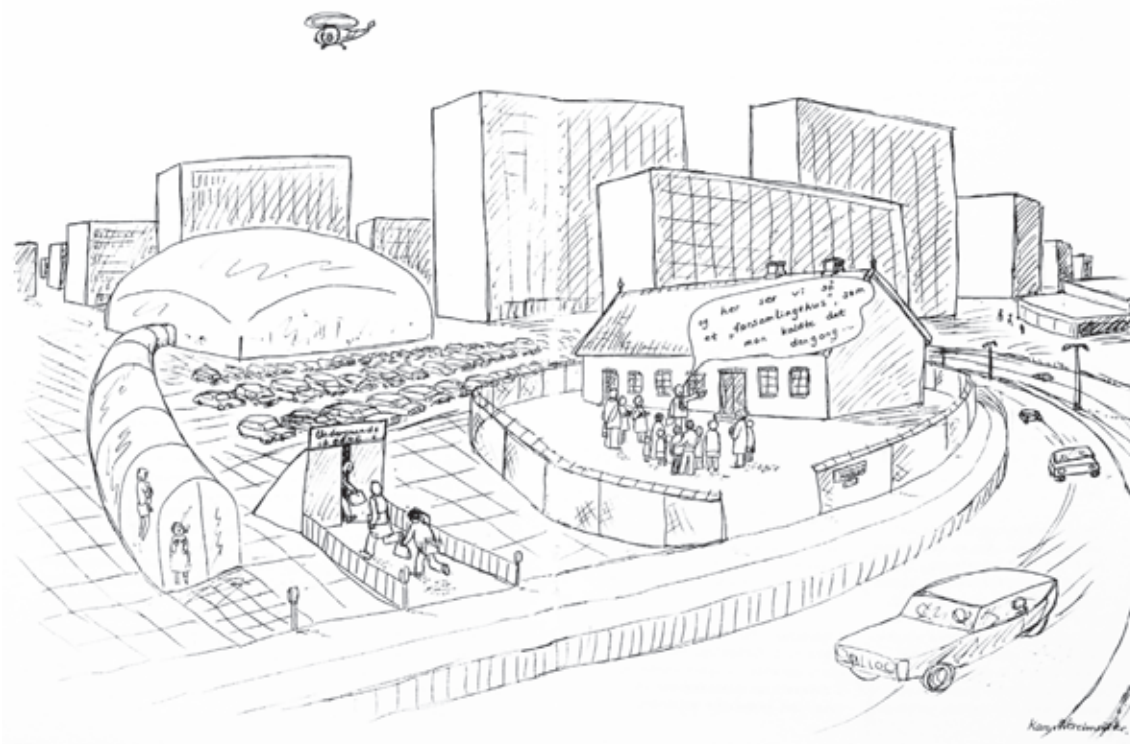

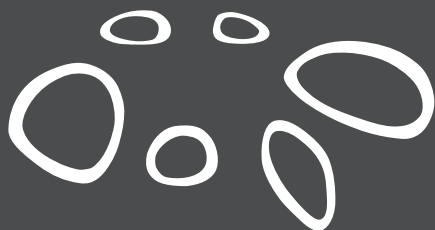
Fubilæumsskrift

Brødeskov Borgerforening og Brødeskov Lokalråd

1971 - 2011

BRØDESKOV
LOKALRÅD
1971-2011

Hvorfor – hvordan ?

En 40 års jubilær er en moden person – eller her forening. Det er ved en sådan festlig lejlighed naturligt at spørge ”Hvilke forventninger og mål havde stifterne til barnet for 40 år siden?”. ”Hvordan ville man gribe sagen an?”. Man må tilføje flere spørgsmål: ”Hvilke forventninger fik senere generationer til den stadig yngre men nu voksne forening?”. ”Hvilke mål satte og hvilke opgaver stillede foreningen sig selv?”. Og endelig spørger vi da festens hovedperson, den nu fuldmodne forening: ”Hvordan har du det, du er vel endnu frisk og stærk?”.

Brødeskov Lokalråd – et nyt navn for Brødeskov Borgerforening – bad et lille 2-årigt barn, Brødeskov lokalhistoriske forening, om at skrive noget festligt til dette jubilæum. Barnet henviste sagen til os to Gamle, Valborg Sandberg og Anders Bohn, der supplerede sig med tegneren Karen Werchmeister. Vi sagde ja, hvis vi måtte prøve at lægge en anden vinkel på sagen end den rent opremsende og rosende. Det måtte vi.

Vi vil gerne sætte dig, kære jubilær, ind i et samfundsperspektiv. Vi må undersøge de samfundsforhold, der var opstået lige netop her i Brødeskovområdet, forhold som inspirerede stifterne til at sætte dig i verden. Og vi må undersøge, hvad de meget aktive, noget aktive og medlemmer og publikum i øvrigt tænkte, ønskede og faktisk fik gang i. Der var i det nye Brødeskovsamfund, der opstod efter en stor tilflytning gennem 1960-erne og senere, en række behov, hvis opfyldelse den nystartede Brødeskov Borgerforening ville tage del i. Nr. Herlev sogn med dets tre gamle landsbyer, Nr. Herlev, Hammersholt og Freerslev havde gennem århundreder været et bondesamfund. Der var ca. 1900

Jubilæumsskrift Brødeskov Borgerforening/Brødeskov Lokalråd 1971 – 2011. Skrivende redaktører Valborg Sandberg og Anders Bohn. Tegninger Karen Werchmeister m.fl. Udgivelse: Brødeskov Borgeravis. Trykning: PE Offset. Dette skrift er indlagt i Brødeskov Borgeravis nr. 196, udg. 1-6-2011. Forsidetegning: Ond drøm fra 1975 brugt igen i 2011 i ny betydning.

blevet suppleret med et teglværk, som voksede sig stort i de første $\frac{3}{4}$ af århundredet. Dets mange arbejdere kom sammen med landmændene i de mange gårde og mindre ejendomme til at præge sognets liv. Befolkningstallet efter 2. verdenskrig faldt ned mod ca. 1000. Det steg igen efter 1960-erne, så vi nu er tæt på 3000. I 1960-erne var mange kvinder hjemmegående. S-toget var netop kommet til Hillerød, men mange cyklede fra Hammersholt for at nå toget. Børnepasning var her endnu en privat opgave.

De herboende byrådsmedlemmer Mogens Muff Hansen og Jens S. Jensen indkaldte til et offentligt møde (vist på skolen) 13. januar 1971. De mente, at der var et behov for en forening, som kunne formidle beboernes ønsker til byrådspolitikere og måske fremme andre behov. En større forsamling greb ideen og nedsatte en arbejdsgruppe til at forberede en stiftende generalforsamling for en upolitisk forening for alle aldersgrupper. Den bestod af (alfabetisk): Anders Bohn, Inger Holck, K. Hyldgård-Jensen, Børge Kirk; Marie Larsen, Inge Gerd Nielsen, Steen G. Pedersen, Keld Pedersen, Valborg Sandberg og Orla Svendsen. Gruppen holdt hurtigt tre møder og udsendte da et skema, hvor man kunne vise sin interesse og fremsætte forslag. Selv havde gruppen formuleret dette forslag til formål:

Give alle mulighed for at præge udviklingen i området.
 Fremføre lokale ønsker for kommunale og andre myndigheder (bl.a. vedr. legepladser, børnehaver samlingsmuligheder for voksne, bedre busforbindelser, sikre veje). Supplere og på visse områder samarbejde med eksisterende foreninger om forskellige former for festligt samvær.

Ved det næste møde i ”Arbejdsgruppen af 13/1 1971” gik bølgerne højt om forslag til formålsparagraf. Man ville mere, end de to byrådsmedlemmer havde lagt frem. Til sidst enedes man om dette:

Formål: At samle områdets beboere i et aktivt fællesskab, at være kontaktled til myndighederne og i øvrigt at præge udviklingen i området mod stadig bedre vilkår for beboerne.

Godt 100 mennesker mødtes 30/4 1971 på Nr. Herlev Centralskole og stiftede Brødeskov Borgerforening. Kontingentet blev 15 kr. pr. medlem, 30 kr. pr. familie. Man vedtog at udsende Brødeskov Borgeravis 6 gange årligt gratis til alle husstande. Der blev valgt en bestyrelse på syv (senere konstituering mv. tilføjet i parentes):

Valborg Sandberg (formand, formand for kulturudvalget, hvis formand senere blev Lene Ravn Sønderstrup, senere Knud Malling Beck, og senere Marianne Böcher).

Orla Svendsen (næstformand og formand for byplan- og trafikudvalget, hvori bl.a. kom Jørgen Sandberg).

H. P. Larsen (kasserer. Han var tidl. sognerådsformand og den eneste i bestyrelse, som ikke var tilflytter).

Anders Bohn (sekretær og formand for informationsudvalget). Blev senere den 3. formand.

Lene Ravn Sønderstrup.

Poul Madsen (formand for bygge- og lokaleudvalget), Blev senere foreningens 2. formand.

Steen Pedersen (formand for fest- og møde udvalget).

Redaktør af Brødeskov Borgeravis blev Inge Gerd Nielsen.

Tegninger: Anne Marit Eriksen. Annoncer: Bent Forsberg.

De emner, som bestyrelsen, udvalgene eller arbejdsgrupper tog op, var talrige og forskelligartede. Nogle var banale, andre var dristige. Nok holdt man formelle møder, men i virkeligheden foregik det meste meget uformelt. Der var ikke skarpe grænser mellem udvalgenes deltagere og aktiviteter. Der var en begejstring og offervilje hos mange i 1970-erne, som fik mange ting til at glide let. Meget var uden større økonomiske konsekvenser, men de bekostelige ideer holdt bestyrelsen øje med. På de følgende sider vil vi vise på vor måde en del af det, der foregik.

Nu vil vi lege, at vi skrivende redaktører er engle. Engle, der kan være glade, grublende, tvivlende, begejstrede eller diskuterende. Vi vil stille spørgsmål eller lufte tanker nu 40 år efter starten. Til sidst vil vi bede andre i eller udenfor foreningen om at kommentere foreningens virksomhed og betydning.

Sådan kan engle se ud:

Englespørgsmål og -svar

Opfyldte foreningen sit formål? Det spørgsmål gentager vi til sidst. Blev foreningen en moderne afløser af Nr. Herlev sogneråd?

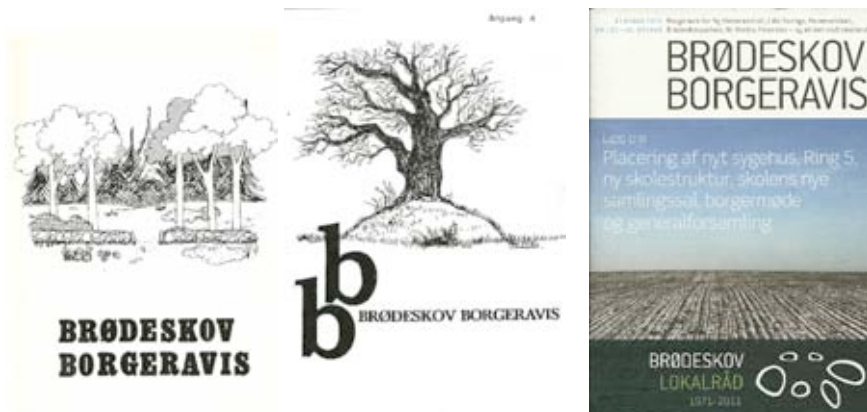
Nej, Borgerforeningen var da ikke folkevalgt og har ikke samme ansvar som er sogneråd. I øvrigt var og er der jo talrige foreninger og institutioner, som medvirkede til moderniseringsprocessen – alene og i samarbejde med Borgerforeningen.

Et par borgmestre i vort nabolag udtalte i 1975: ”Pressionsgrupper er vor tids landsbytosser”. Det var borgergrupper, miljøgrupper og andet nymodens, der skulle sættes på plads. Vi engle slutter os ikke til sådanne spørgsmål men glæder os over, at foreningens 2. formand Poul Madsen gav dem svar på tiltale i juni 1975: ”... bør politikere søge samarbejde med de mennesker og foreninger, der viser interesse for samfundet ....”.

Brødeskov Borgeravis

Fakta/forudsætninger. Avisen udkom første gang august 1971 med 16 sider i A5 format. Den blev skrevet på skrivemaskine af redaktion og hjælpere. Tekst og tegninger blev kopieret på den tids kopimaskine. Man heftede og fordelte selv bladet. Det udkom seks gange om året, senere fem, nu fire gange. Dette skrift er indlagt i borgeravisens nr. 196, årg. 41.

Den har fra et meget tidligt tidspunkt indeholdt artikler, ja faste rubrikker, fra mange andre foreninger. Det gør den stadig, ja siden 2005 fremtræder en stor del af avisen som et separat kirkeblad. Borgeravisen blev efter ganske få år trykt på et trykkeri og fordelt gennem postvæsenet. Lay-out laves stadig af bladudvalgets frivillige, hvis teknik har ændret sig gennem årene med de midler, som private efterhånden ofte har fået til rådighed. Illustrationerne har dog været tegnede i de fleste år. De sidste fem år har avisen haft mange fotos og fremtræder nu helt professionelt. Oplaget var vist ca. 500 i 1971. I dag er der over 1000 husstande, som modtager bladet. På grund af ændrede regler for portostøtte uddeler bestyrelsen nu igen selv bladet.

Fra venstre: Forsiden til nr. 1, forsiden til 4. årgang, hvor den gamle eg NØ for skolen blev brugt i mange sammenhænge som et symbol på en ide, en ånd, der breder sig og forsiden til nr. 195.

Engletanker

Vi er begejstrede. Der findes næppe noget sted i Danmark, hvor et lille område som vort har kunnet udsende et lignende skrift i 40 år.

Avisen er så flot og rigtig. Ja, snart kommer den vel på glittet papir. Mon det næste hold af græsrodde med nye ideer vil bruge den? Eller – hvis ikke tilgangen af betalende medlemmer stiger igen – mon vi så blot får bladet som en pdf fil på Brodeskov.net, som enhver kan printe ud?

Skovfesterne

Fakta/forudsætninger.

Skovfesterne var nok Borgerforeningens største eller næststørste projekt i de første år. De første tre år foregik festen over to dage på skovpladsen ved Rågårdshus. Her ved 50 mennesker var engagerede i forberedelser. Ideen om at feste i naturen tiltrak mange. Der kom over 1000 gæster. En af ideerne var at tjene penge til byggeri af en hal.

En anden ide var den, at både små og som her store fester er vigtige til at binde folk sammen, hvorved andre, ”smallere” projekter glider lettere. Grundstammen i skovfesten var: Loppemarked, tivoli, skovkro, skovbal på et dansegulv af elementer, som frivillige havde lavet ledet af Svend Erik Pedersen, og diverse underholdning. Det sidste kunne være telt med lokale ”bakkesangerinder”, rideopvisning, skovbørnehaven viste film, dukketeater, sækkevæddeløb, børneafdeling med børnenes kæledyr.

De tre første fester i 1972, -73 og -74 var store. Den fjerde fest i 1975 blev den største i området nogensinde. Den femte skovfest løb kun over en dag og var enklere lagt an. Medarbejderne var trætte efter de store forberedelser. Loppemarked gled ud. Tivoliet havde været bygget af rafter, som man fik af skoven, men der blev nu bygget elementer, som kunne bruges igen. Sidst i 80-erne overgik skovfesterne til spejderne.

Tv. stemning fra en af de første skovfester. Th. loppemarked i skoven.

Øverst skovfestens bakkesangerinder. Nederst er de på en rask reklametour i området – nok lidt for hurtigt.

Tv. Der kunne både danses og spilles kegler på dansegulvet.
Th. Nedtagning og oprydning efter skovfesten var et nødvendigt job, som også kunne nydes i de idylliske omgivelser.

Englespørgsmål

Dansegulvet ligger endnu i det nedlagte vandværk i Hammersholt. Men bliver der nogensinde bal i skoven igen? Havde man virkelig bedre tid dengang til at engagere sig i et sådant projekt. Gennem måneder kørte loppegruppen rundt i hele området og samlede effekter ind. Der var da også børn og familieliv, der skulle passes dengang. Nogle fik tid til det hele, andre passede snarere sig selv. Er det et spørgsmål om engagement, eller har samfundet ændret sig?

Skovfest nr. 4 22.-24. aug. 1974 og Brødeskovhallen.

Fakta/forudsætninger.

Vi knytter disse to sammen, fordi festen skulle give et stort overskud til brug for et halbyggeri, hvis pris på ca. 3,8 mil. kr. dog altovervejende skulle betales af kommunen. Hallen skulle ligge syd for skolen og betjene såvel skolen som idrætten og kulturen. Den skulle se sådan ud:

Skovfesten blev ledet af den selvejende institution Brødeskovhallen og blev gennemført af fire partnere: BIF, BIF's Venner, B. Skytteforening og Borgerforeningen. Hvis Brødeskovhallen ikke kunne gennemføres – hvilket den jo ikke kunne – skulle overskuddet deles mellem disse. Det blev en kæmpefest med et professionelt tivoli, som gav procenter til festen, et stort cirkustelt med restaurant, bal, diskotek og andet.

Den foregik på en mark nord for skolen, på skolen og på idrættens område, over fredag til søndag. Skolens skydekælder var inddraget, i gymnastiksalen blev "Svend, Knud og Valdemar" opført. Der var fodboldkampe og anden sport. Man afholdt fugleskydning. BIF's Venner havde arrangeret "Brødeskovmarch". I teltet var der Bingo og udenfor hundeopvisning. Lodsedler var solgt forud.

Brødeskovmarchen blev en stor succes i vort område, men den blev dog ikke gentaget i denne form med gebyr, medaljer etc. Nederst fra "Svend, Knud og Valdemar" i skolens gymnastiksal.

Brødeskovhallens bestyrelse blev: K. P. Jensen, formand, Anders Bohn, næstfm., Fl. Bille Hansen, kasserer, Hans Kristian Ejlskov, sekretær og en repræsentant for hver af de fire foreninger. Man samarbejdede med Karl Mortensen i Hillerød kommunes kulturelle forvaltning om oplæg til kommunens ledelse. Men sagen faldt til jorden.

Englespørgsmål

Det viste sig kort efter, at kommunen ikke ville finansiere en hal. Festens overskud blev delt. Borgerforeningens andel blev lagt i dens byggefond, hvor der i forvejen var pengene fra de tre første skovfester og fra det første julehefte. Der var stor debat om anvendelsen af dette beløb på ca. 80.000 kr.

BIF havde planer om at bygge det klubhus, som vi kender i dag.

Generalforsamlingen besluttede dog at give beløbet til Hammersholt Forsamlingshus, som havde brug for at ombygge den ene ende af sin 1. sal. Gjorde Borgerforeningen ret heri?

Regionplandebatterne

Fakta/forudsætninger.

Disse debatter har kørt i mange af borgerforeningens 40 år. Igen og igen har borgerforeningen indtaget en ledende rolle i forsvaret mod de trusler, som planerne indebar for Brødeskovområdet. ”Finger”-planen for København og Nordsjælland indeholdt en finger (plan for vækst i energitransport, erhverv, boliger etc.), der skulle gå fra København mod nordvest gennem Hammersholt, men den fik ingen særlig betydning før i 1973. En ny regionplan fra det år indebar en ”transportkorridor” fra Helsingør over området syd for Hammersholt til Tåstrup. Hvor ”korridorerne” skar fingrene blev det tillokkende for planlæggere at placere planer for vækst i boliger og/eller erhverv. Bl.a. Hammersholt blev udpeget til vækstområde.

Efter flere debatter i Brødeskovområdet skrev borgerforeningen et brev 16/7 1974 til byrådet, hvor man tog afstand fra et regionalcenter her.

Indtil 1852 lå København snæret inde af voldene. Hertil og ikke længere kunne den udvide sig - og det gjorde den. Der var da 130.000 mennesker på blot 3 kvadratkilometer !

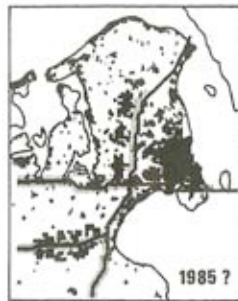
Og hvordan kommer det så til at se ud før årtusindskiftet ? Tegn selv, og gæm det.

Den første egnsplan fra 1947 ville udvikle hovedstaden langs S-banerne med bycentre omkring stationerne, og med grønne kiler mellem disse fingre. Fingerplanen skulle se sådan ud i 1965.

Det gik dog anderledes. Folketallet voksede mere end beregnet, og motoriseringen kom bag på alle. Fingrene blev alt for lange og fik jord fra 3 æster op under neglene.

En regionplan fra 1973 med A-zoner og store centre. I planlægningen er fingerprincippet droppet. Det ligner en helleristning af en mand, men er næppe tænkt som romantisk fortidsdyrkelse!

Et satirisk indlæg i Skalk 1973 nr. 4 illustrerer den frygt, der også greb Brødskovområdets beboere det år.

Om overvejelserne om en S-togsstation i Hammersholt skrev man: ”Afvisning af .... et regionalcenter i Hammersholt vil formentlig fjerne grundlaget for et kollektivt knudepunkt på dette sted. En station i Hammersholt vil være meget fordelagtig for områdets beboere, men hvis betingelserne for en station er stor boligtilvækst, ..., store vejanlæg ... vil vi foretrække en anden form for kollektiv betjening af området”.

I 1977 fremkom der ydermere konkrete planer om mange tusinde boliger i vort område. Borgerforeningen afholdt i samarbejde med kommunen et offentligt møde på Nr. Herlev Centralskole 22/3, hvor byrådsmedlemmer, foreningen og borgere enedes om modstand

mod sådanne tanker. Både før og siden har borgerforeningen været aktiv, når disse tanker igen dukkede op f. eks. da Olfert Andersen forhandlede som formand i 1980-erne. HUR's planer for et center ved Hammersholt i 2003 til 2005 og sidste års debatter om placering af storhospital og veje, S-togsstation mm. har igen kaldt på foreningens energiske indsats.

Engletanker

Det er et flot kæmpearbejde med et foreløbig godt resultat, som er gjort af Brødeskov Borgerforening. Det er værd at bemærke, at på dette planlægningsfelt har byråd og de lokale kræfter stået på samme side. Når truslerne om overdreven bebyggelse blev udskudt gennem 1980-erne skyldes det måske også, at konjunkturerne var med Brødeskovområdet. Efter oliekriserne i 70-erne faldt optimismen i 80-erne. Den ”grønne bølge” i disse år gjorde også sit til at dæmpe en overordnet vækstpolitik. Lokalrådet har gjort et flot arbejde de sidste par år, hvor overordnede planer igen truede.

Om trafik, fra cykelstier over fartgrænser til motorveje. Om byplaner, lokalplaner, kommuneplan og andre planer.

Fakta/forudsætninger.

Borgerforeningen har ved møder, skrivelser og artikler i borgeravisen deltaget i utrolig mange af disse debatter. Vi kan ikke her referere eller bare nævne dem alle. Det startede allerede i 1971 om Ny Hammersholt byplan. Og det fortsatte fra juni 1973 med en meget detaljeret debat om Nr. Herlev byplan indtil 1976. På samme tid nedsatte borgerforeningen og Hammersholt Grundejerforening en fælles arbejdsgruppe om udnyttelse af det lave område omkring Slettebjerghøjene. Men der blev faktisk fra 1977 bygget på toppen af ”bjerget”.

Fra 1980- og 90-erne har vi fundet et omfattende materiale fra debatter om kommuneplaner. Også masser af enkeltstager optog vores jubilar: Spærffabrikens anvendelse, kraftvarmeværket ved Overdrevsvejen,

en plan om fyldplads ved Rødskinnegård, slamkompostering på Herlevgård, motocross- og flugtskydebane ved Hanebjerg, placering af lufthavn lige SØ for Herlevgård og senere flyveplads for modelfly nord for Brødeskov og meget andet.

Cykelstier har optaget foreningen næsten alle årene. Fra 70-ernes debat om cykelsti fra Hillerød til Ny Hammersholt. Over glæden ved cykelstien gennem Brødeskov og om cykelstien fra Uvelse til Nr. Herlev. Til møder og artikler om den manglende cykelsti fra Faurholm til Nr. Herlev.

Borgerforeningens forhold til den nu eksisterende Hillerød motorvej og til planerne om en kommende M5 motorvej repræsenterer yderpunkter. Man opponerede ikke mod Hillerød motorvejen, som gav os hurtigere forbindelse til København og nordpå. Men man gjorde opmærksom på, at den på grund af belastning på det lokale vejnet ville kræve Uvelsevejens forlægning syd om Herlevgård (en debat, der også af andre grunde var heftig i 1970-erne). Man ønskede også en opkørsel nord for Hammersholt til Overdrevsvejen, hvilket heller ikke blev udført. Kampen mod den endnu ikke gennemførte M5 motorvej fra Tåstrup til Helsingør gennem Lillerød/Hammersholt har været ført lige fra 1977 til vor tids debat om placering af storsygehuset.

Englespørgsmål

Engel 1: Hvis nu Storkøbenhavn en dag får et tvingende behov for en M5 ring motorvej og/eller endnu længere væk fra København en M6 ringmotorvej bør vi da ikke bøje os for et sådant ønske fra den by, som betyder så meget for den økonomiske del af vores ”gode liv” i Nordsjælland?

Engel 2: Men ikke af hensyn til svensk erhvervstrafik – naturhensynet er vigtigere.

sig nej til motorvej M5

MAN VIL BYGGE EN NY MOTORVEJ
PÅ TVÆRS GENNEM NORDSJÆLLAND
FRA HAMMERSHOLT OVER LILLERØD
TIL MÅLØV OG TÅSTRUP.
DER ER IKKE BRUG FOR DEN.
HVAD SKAL VI MED DEN?

I maj 1977 sagde borgerforeningen ”nej”.
Det gør den vist igen i dag , 34 år senere.

Bedegedemarked

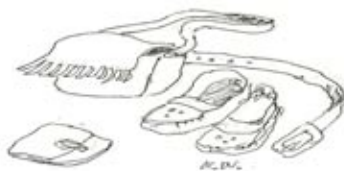
Fakta/forudsætninger.

Dette marked blev en særpræget form for fest fra 1974 til lidt ind i 1980-erne. Ideen opstod i januar 1974 på et møde i kulturudvalget hos Marianne Böcher. Festen skulle altid holdes om lørdagen efter St. Bededag, og den fik derfor dette pjankede navn. Hovedtanken var den, at husflidsartikler, som familier havde lavet gennem vinteren i stedet for at se dumt TV, blev solgt på en festlig måde. Der var også folkedans, gøgl, musik, bål med snobrød og andet for børn. Borgerforeningen fik 10 % af salget for at stå for arrangementet, som i øvrigt næppe ville have kunnet løbe rundt, hvis ikke Høvelsgård velvilligt havde tilbudt lokaler.

Børn bager snobrød på et Bedegedemarked.

Her blot et eksempel på de mange former for husflid.

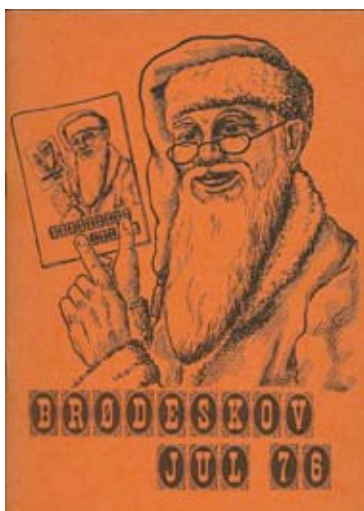
Engletanker

Bedegedemarkederne var aldeles pragtfulde, fordi de havde et element af improvisation i sig. Kulturudvalget lagde rammerne men vidste stort set ikke, hvad der kom. Festens omfang var mindre end skovfesterne. Forberedelserne lå ude i hjemmene, der lavede husflid som f. eks. læderarbejder, eller i f. eks. teatergruppen, der præsenterede en ildsluger, en mand med to hoveder eller strip-tease som sort teater, hvorved afslutningen blev en slem skuffelse for husarerne.

Brødeskov Jul

Fakta/forudsætninger.

Heftet udkom fra 1973 til 1992. Dets første redaktionsgruppe bestod af Hans Kristian Ejlskov, Karen Werchmeister, Anne Marit Eriksen, Jørgen Sandberg, Poul Madsen og Anders Bohn. Nogle gik ud og andre kom til gennem årene. Overskuddet ved salget gik de første to år til borgerforeningens byggefond. Derefter gik det til støtte af en god sag, valgt på forhånd af juleheftegruppen, uafhængigt af bestyrelsen. En af ideerne var den at få lokale til at tegne, digte, skrive stof, som kunne have et ”jule”-præg”, men som også kunne omfatte tilløb til lokalhistorie, rejsebeskrivelser, børnestof, spil og meget andet. Takket være Brødeskov Jul er en masse historier fra vort område blevet bevaret.

Et eksempel på en forside, der dog ofte var natur- eller gårdtegninger.

En tegneserie i Brødeskov Jul 1978.

Engletanker

Enkelte gik ud og andre kom ind, men et kammeratskab, som juleheftegruppen havde gennem 20 år huskes endnu af mange. Resultatet, juleglæde i mange hjem og kontanter til gode formål, er ej at glemme.

Brødeskovkoret

Fakta/forudsætninger

Brødeskovkoret startede kort efter borgerforeningens stiftelse som en sanggruppe under ledelse af Kirsten Bøthner. Borgerforeningens sangkor deltog i den første skovfest i 1972. Snart efter dannede den sin

egen forening med navnet Brødeskovkoret og med Jørgen Sandberg som formand. Det var netop en af borgerforeningens ideer at hjælpe til med fødslen af andre foreninger.

Brødeskovkoret udviklede sig med et overvejende klassisk repertoire. Det holdt årlige koncerter på Høvelsgård. Efter få år optrådte koret andre steder, f. eks. i august 1977, hvor man i Nr. Herlev kirke sang danske morgensalmer for deltagerne i Det nordiske Venskabsbystævne. Det år havde koret 33 medlemmer.

Brødeskovkoret april 1975 på Høvelsgård.

Da sognegården i Nr. Herlev blev bygget indledte koret et nærmere samarbejde med kirken. Brødeskovkoret har lige siden holdt koncerter der og har deltaget i enkelte gudstjenester. Koret har i nogle af de mange år, det har eksisteret, rejst i alle nordiske lande, i Polen og i Estland.

Engletanker

Vi engle synger ikke særlig godt men glæder os over den vellyd, som I har givet os og mange andre gennem de mange år siden jeres start. Ja, I har jo også 40 års jubilæum i år. Vi ønsker jer hjerteligt til lykke.

Brødeskov Teater

Fakta/forudsætninger

Brødeskov Teater er endnu en forening, der startede som en gruppe under borgerforeningen. Brødeskov Teatergruppe blev stiftet 1. juni 1977 i et møde hos Anne Sofie og Morten Morell. Nok havde der været spredt teater før denne dag (dilettanten i århundredets første del var død ud, der var dukketeater på skovfesten i 1974, en privat gruppe opførte "Svend, Knud og Valdemar" i 1975, der havde været cabaret på Høvelsgård i 1976), men nu skete der noget! Fra september 1977 havde en lille gruppe på 5-6 personer skuespiløvelser en fast ugedag. 12. og 14. april 1978 opførte gruppen "Vidner i køkkenet" med Morten Morell som instruktør. Han og Anna Sofie instruerede de fleste stykker, men mange andre fik også chancen.

Teatergruppen – og fra 1989 den selvstændige forening Brødeskov Teater – har ikke et eneste år siden 1978 undladt at opføre mindst et stykke, enkelte år opførte den to eller tre. Ingen af de lidt større teaterforeninger i Hillerød har opnået en sådan vedholdende indsats. Brødeskov Teatergruppe har to ambitioner, der ofte adskiller sig fra dilettant: Dens medlemmer øver sig i dramatik gennem hele sæsonen og begynder først at indstudere et konkret stykke fra nytårstid. Den stræber imod at vælge gode tekster.

Tv. "Spoon River" montage, der i uddrag blev udsendt i radioen. De døde står op af deres grave og fremsiger digte. Th. "Javel, hr. direktør".

Gruppen opførte mange kendte stykker som "Lysistrate", "Lukkede døre" og "Det lille tehús" (friluftsspil på "Petras eng"). Teatergruppen turnerede ofte med sine stykker i Jylland og på Sjælland. Nedenfor ses et foto fra Commedia dell'Arte stykket "De tre hanrejer", der blev opført ved en skovfest ved spejderhytten. På en trækvogn blev kulisser og udstyr kørt i optog gennem gaderne til spillepladsen. Opstillingen blev ledsaget af gøglernumre.

Brødeskov Teater havde, da den var størst for godt 20 år siden, 18-20 medlemmer med en jævn alders- og kønsfordeling. Nogle år var der flest ganske unge. Ja, enkelte år drev teatergruppen en børnegruppe en ugentlig eftermiddag, ledet af voksne. Teatergruppen kom til at danne grundstammen i andre scenegrupper. Bl.a. en stadig levende revygruppe og et cabarethold, som optrådte ved forsamlingshusets fester.

Nogle år – men langt fra alle – fik den et mindre kommunalt tilskud til ungdomsarbejde og husleje. Men ofte var der behov for flere penge til anskaffelse af lys- og lydudstyr. I tre år gennemførte gruppen systematisk flaskeindsamling i Brødeskovområdet tre gange pr. år. Den indbragte en pæn sum penge men havde også krævet et ganske stort indsamlings- og sorteringsarbejde. Brødeskov Teater er ikke stor i dag men stadig levende.

Friluftsspillet ”Det lille tehus” blev opført på Petras eng. En ægte jeep og en levende ged deltog i stykket.

Engletanker

Det er så udviklende for mennesker af begge køn og alle aldre at få lov til at spille en rolle, en figur, som ligger en fjernt. Der er så meget, vi mennesker har lyst til at gøre, sige eller bearbejde, som vi ikke kan eller tør, når vi er i vore vante roller. Men når vi står på en scene, er det jo ikke vores private jeg, vi udstiller. Så går det an at gøre noget anderledes. Det er vist sundt.

Miljøkampen

Fakta/forudsætninger.

Denne kamp blev hurtigt en del af borgerforeningens aktiviteter. Den udsprang dels af tidens begyndende debat om menneskehedens farer og dels konkret af initiativer fra dele af kulturudvalget. Allerede 18/2 1972 blev emnet for det første ”tøffelmøde” (senere mere om dette begreb) overbefolkning, forurening, rovdrift på jordens ressourcer. Taleren var den kendte biolog Arne Schiøtz og mødet blev holdt hos Marianne og Jens Böcher. Sådanne emner kom efterhånden til at indgå i andre gruppers og udvalgs aktiviteter.

Vi har ovenfor hørt om teatergruppens flaskeindsamlinger, som udover motivet om at tjene penge havde baggrund i ønsket om genbrug eller omsmelting af flasker. Man kan også nævne en cykeltur rundt i hele vort område på stier og over mark og eng, som tiltrak op imod 100 mennesker. Motivet var egentlig at bekæmpe regionplanen, der i 1973 truede os med en fremtidig overbefolkning lige her, altså et ganske egoistisk motiv. Der var på ruten indlagt poster, hvor cyklisterne ikke skulle løse opgaver men bare høre på et lille foredrag om naturen netop der. Det var altså en sekundær tanke, at ved at lære vor egen natur at kende skulle vi blive bedre til at skønne på jordklodens natur.

En ”forureningsgruppe” blev dannet og mødtes første gang 23/9 1972. Den organiserede indsamling af gamle aviser og skrev artikler om fællestransport til S-togsstation, om bilkørselsfællesskab, om støjbekæmpelse, om flaskeindsamling, om vandværksvandets kvalitet og om dosering af vaskepulver.

Englespørgsmål

Er vi nu kommet så langt – både i borgerforeningen og i samfundet -, at en særlig gruppe er overflødig, idet omsorg for vort miljø indgår naturligt i alle andre tiltag og grupper?

Også udvikling af børneinstitutioner optog beboerne og foreningen. Der havde siden 1/9 1970 været en privat drevet skovbørnehave i Hammersholt men ellers fandtes der ikke børnehaver. På samme tid var kommunen ved at omdanne alderdomshjemmet i Nr. Herlev til børnehave og fritidsklub. Sagen forløb meget langsomt. I dagene 16/8 til 19/8 1971 flyttede 2-3 personer ind i huset. Politiet bortviste dem. 23/8 var der en ny aktion, idet ca. 30 forældre og ca. 70 børn samt presse mødtes på alderdomshjemmet. Der var omtale i såvel lokal som landsdækkende presse. Der blev arrangeret demonstrativ børnehave hver eftermiddag med forældre og børn i perioden 23/8 til 10/9. Et halvt års tid senere blev disse institutioner færdige og åbnede. I Ny Hammersholt foregik udviklingen mere roligt. Kollektivet Sættedammen etablerede en midlertidig børnehave, og i perioden ca. 1975-80 blev de børnehaver, der er i dag, byggede. Der var sidst i 60-erne en privat fritidsklub, først på Helledammen, senere på Høvelsgård. Mødre kunne bruges til meget den gang. Efter mange tilløb etableredes en kommunal fritidsinstitution i Petras hus.

Tøffelmøder. Disse private sammenkomster blev et begreb i perioden 1972 til 1974. Det var vel ikke mangel på lokaler, der gjorde, at møderne blev holdt privat, men snarere at man mente at kunne tiltrække et andet publikum til de små, uformelle møder. Man skulle medbringe tøfler og kaffe/te mv. og evt. en pude, idet gæster sad på gulvet, hvis stolene i dagligstuen var besat. Der skulle helst indledes af en ”ekspert” foredragsholder, som ofte var en bekendt af værterne. Bagefter var der debat.

Det første tøffelmøde var det ovennævnte 18/2 1972 med Arne Schiøtz. Der var tøffelmøde 19/5-72 hos Lis og Knud Malling Beck. Birthe Husted holdt tøffelmøde det forår i ”Præstehuset” Nr. Herlev om miljø. Jørgen og Valborg Sandberg holdt et møde om at lege med børn. Hos Sisse og Anders Bohn var der 19/9-72 et tøffelmøde om EF. Der var vist et tøffelmøde på skolen med Hovedstadrådets formand om regionplanlægningen. 17/4 og 21/9-73 var der tøffelmøde på Høvelsgård, det sidste med fællessang. 28/11 hos Böchers om Grønlands natur. De tre sidste tøffelmøder i 1974 var lidt større. Tøffelmøde blev et ord, der tiltrak, men konceptet var ændret.

Lokalhistorie. Udover de nævnte lokalhistoriske islæt i Juleheftet og i nogle få artikler i borgeravisen blev der i 70-erne holdt møder med et lokalhistorisk formål, f. eks. 26/10-74 da H. P. Larsen og Eva Guldager talte om gamle dage. Foreningen holdt også mange møder med tilflyttere for at hjælpe dem til at føle sig hjemme i deres nye område. Disse møder kunne have et lokalhistorisk tilsnit.

Fester. Borgerforeningens første fest 28/8 1971 i forsamlingshuset startede med indlæg fra udvalgene. Så var der kaffebord, hvor man talte om emner til aktivitet. Senere bal med orkester. Entre 6 kr. I de første år var der både juletræsarrangementer og nytårsbal, f. eks. 3/1 1976 med middag og bal. Cirka en måned efter de første 5-6 skovfester blev der afholdt en ”efterfest” for personalet med revy og bal. Der var asfaltbal i Nr. Herlev i 1975 og –76. 11/2 1978 blev der holdt et karneval i forsamlingshuset.

Andre initiativer. Meget af det følgende, som vi kun nævner med et stikord, blev kortvarigt. Men ideerne var vel vigtige, idet de udbredte forestillingen om, at man kan, hvad der til enhver tid er interesse for: Private studiekredse (om bøger, om stoftryk, formiddagsstudiekredse for hjemmegående).

En bridgeklub.

Fuglestemmeekskursioner.

Vælgermøder. Alle partier mødte op. Borgerforeningen var uafhængig.

Kunstudstilling ”Øjet” på Høvelsgård dec 1974.

Folkedans på Høvelsgård eller på Petras eng.

Kroaftener på Høvelsgård.

Koncerter og kunststillinger på Høvelsgård. De var startet af Lis og Knud Malling Beck før borgerforeningens stiftelse, men disse samarbejdede med borgerforeningen gennem borgeravisen og kulturudvalget.

Konkluderende engletanker

Hovedspørgsmålet var og er jo: ”Opfyldte foreningen sit formål?”.

Hverken Borgerforeningen eller Lokalrådet fik den magt, som sognerådet havde, og det skulle de selvfølgelig heller ikke have.

Men foreningen udfoldede sig på talrige måder ved initiativer, dialog med borgerne, andre foreninger og byrådet og andre organer i den offentlige sektor. Ved en energisk – ikke partipolitisk men egnspolitisk – indsats blev der opnået gode resultater.

Men foreningen havde jo også et formål indadtil: ”At samle områdets beboere i et aktivt fællesskab”. Lykkedes det? Nej, ikke helt. Hvis vi anskuer spørgsmålet negativt, må vi sige, at mange beboere holdt sig for sig selv. De var - udenfor familiens snævre kreds - ofte kun aktive i arrangementer på deres egen vej. Eller de holdt sig udelukkende til en enkelt forening. Ambitionen om, at Brødeskov skulle ikke mere skille området i to afdelinger, hvor kun få kom til arrangementer i den anden afdeling, lykkedes kun delvis.

Men hvis vi skulle vælge en positiv synsvinkel, må vi sige, at masser af beboere gjorde brug af de mange og forskelligartede lokale tilbud, som dukkede op i 1970-erne og 80-erne. Det gælder både tilbud fra Borgerforeningen og foreninger, der udskilte sig fra denne. De sidste 20-25 år har borgerforeningen koncentreret sig om det egnspolitiske og om at bevare, ja forstærke, borgeravisen med dens tilbud til andre

foreninger og samarbejde med kirken. Tiden og befolkningens behov havde ændret sig, men borgerforeningen fortsatte med at opfylde de behov, der var tilbage, og som stadig består.

Vi kan konkludere, at Brødeskov Lokalråd stadig er frisk og stærk, og at den i 40 år har opfyldt sit formål. Det er derfor af ganske realistiske grunde, at vi ønsker til lykke med jubilæet.

De gamle engle.

Panel

Vi har kontaktet nogle få medborgere, som også boede her, da foreningen var ung. De har ikke set teksten i dette jubilæumsskrift men blot fået stillet spørgsmålet: **Kan du i få sætninger sige, om Brødeskov Borgerforening har haft betydning for området og/eller dig og i så fald evt. nævne vigtige betydninger?**

Jens S. Jensen, der som byrådsmedlem var en af initiativtagerne til foreninger, og som senere var borgmester i Hillerød: Brødeskov Borgerforening har haft en rimelig stor betydning for området. Partiskel talte ikke med, her samledes man om lokale problemer. Dette forhold manifesterede sig også i et godt tværpolitisk samarbejde i byrådet – tidligere som i dag.

Olfert Andersen, Bæverdalen, nu Slangerup, formand for Borgerforeningen i 1980-erne: De to største ting Borgerforeningen har været involveret i er: Kampen mod motorvej B5, som allerede for 40 år siden var på bane. Og kampen med et storcenter ved Brødeskovvej, som Hovedstadsrådet planlagde. For mig og min familie har Borgerforeningen betydet muligheden for at lære en masse dejlige mennesker at kende og medført mange gode venskaber.

Svend-Erik Pedersen, Slettebjerget: Efter sammenlægningen med Hillerød kommune opstod der den følelse i Brødeskovområdet, at vi var fælles om udviklingen af vort samfund. Iderigdommen i 1970-erne var næsten ubegrænset. Der var ikke det, vi ikke i fælles samvær kunne magte. Jeg og min familie blev bekendt med langt over 200 personer og fik mange venner, som vi stadig gerne vil være sammen med.

Uffe Espersem, tidl. Kirkepladsen, Nr. Herlev, formand 1987-2002: Brødeskov Lokalråds betydning i 40 år kan bedst udtrykkes ved, at vi i dag IKKE har et Hammersholt knudepunkt, og at det nu er besluttet at placere det nye hospital ved Overdrevsvejen og ikke i Hammersholt. For mig personligt har det betydet mere end 25 år i samarbejde med engagerede borgere, institutioner og foreninger i fælles bestræbelse på at sikre en harmonisk udvikling af vort dejlige område.

Vibeke Fernblad, Hammersholt: Uden jer var det aldrig lykkedes Hillerød kommune at få sygehuset til vest 1. Hele lokalområdet skylder jer en kæmpe stor tak for det meget store stykke arbejde I har lavet.

Lisbet Nielsen, Freerslev: Brødeskov Borgerforening, nu Brødeskov Lokalråd, har gennem årene været en knag til at samle op på mange forskellige ting af betydning for området, også for Freerslev. Men skovfesterne og de andre fester, som Borgerforeningen holdt i Hammersholt blev nu ikke besøgt af ret mange fra Freerslev. Der var for langt. I Freerslev har vi i ca. 25 år holdt vor egen byfest.

Jess Nørgaard, Slettebjerget, formand for Brødeskov Idræts Forening: Jeg har boet i Brødeskovområdet i 30 år og har altid fundet det inspirerende med mennesker, der har meninger – ganske vist forskellige – men meninger som drøftes og ofte udmøntes i en indsats, hvor helheden i vores lokalområde er i centrum. Brødeskov Borgerforening har kunnet bygge bro mellem mange forskellige meninger. Selv har jeg forsøgt at bidrage til drøftelser om især bebyggelsens tæthed og om udviklingen af Brødeskov Skole og Brødeskov Idrætsforening. Der bør ikke ske en for stor og for hurtig udbygning af Brødeskovområdet. Vi ønsker at bevare det særlige frie område, hvor vi kan se både skov og marker. Jeg ønsker og tror på Lokalrådets gode indsats også i fremtiden.

Tillykke fra Kirsten Jensen

Kreativitet, sammenhold, vedholdenhed er nogle af de begreber, som falder mig ind, når jeg tænker på Brødeskov Lokalråd. Men også humor og venlighed, og det er en skøn lære af jeres virke, at man kan komme langt, også med de to sidste.

Måske bliver man et gladere menneske af at være aktiv hos jer? Under alle omstændigheder har Brødeskov Lokalråd fået meget ud af at eksistere og udvikle sig - og at samle sig. For det er jo nok det, der kommer tættest på jeres 'hemmelige våben'. Som I gjorde i sagen om jeres dejlige skole, og som ved placering af det kommende Hillerød Hospital.

Som den tyske filosof Heidegger har peget på, så har det stor værdi at kunne se kvaliteterne ved det sted, man bor, at elske sin landsby eller sit bysamfund, men hvis man ikke samtidig anerkender, at dem i landsbyen bag den næste bakketop eller det næste sving på vejen har det ligesådan, så kan den kærlighed være kimen til noget farligt.

Derfor tager jeg også hatten af for jeres sans for sammenhængen i kommunen og for jeres store indsats, når alle 10 lokalråd i kommunen mødes med byrådet og skaber forståelse for hinandens interesser.

Hjerteligt tillykke med de 40 år. Vi glæder os til samarbejdet de næste mange år.

Kirsten Jensen
Borgmester

Dette hæfte er udgivet med støtte fra
vores trofaste trykkeri,
PE offset A/S, Tømrervej 9, 6800 Varde